जिवनपट

संकलन
आयु. आर. बी. वानखडे

विनिमय प्रकाशन

- **जिवनपट**

- **संकलक** : आयु. आर. बी. वानखडे

- **प्रथमावृत्ती** : २३ फेब्रुवारी २००८ (संत गाडगे महाराज जयंती)

- **प्रकाशक** :विनिमय प्रकाशन
  राजरत्न ठोसर
  उदयनगर, पोलीस स्टेशनच्या बाजूला,
  सूर्यनगर, एल.बी.एस. मार्ग,
  विक्रोळी (प.), मुंबई - ४०० ०८३.

- **मुद्रण** : क्रोमा ग्राफीक्स
  अजित कडवेकर, भांडुप

- **मूल्य** : **२० रूपये**

मनोगत

प्रथमत: वाचकवर्ग व ग्रंथप्रेमींना सविनय जयभिम. बहुजन महापुरूषांबद्दल आजच्या पिढीला पाहिजे एवढे ज्ञान नाही (अपवाद). असेलच तर तीही अर्धवटच ! बाबासाहेबांचा जन्म कधी झाला? तर माहित नाही. अशी उत्तरे ऐकयला मिळतात. याचे काय कारण असेल? तसं म्हटलं तर महापुरूषांची जन्मतारिख माहित करून घेण्यासाठी मोठमोठी महागडी पुस्तके वाचावी लागतात. आजची स्थिती पाहता वाचनाची आवड असलेले लोक पुष्कळसे नाहीत. मग यांची मने वळविण्याचा सोपा मार्ग कोणता असू शकेल?

एक म्हणजे त्यांना वाचनाबद्दल आवड निर्माण करून दिली पाहिजे. पण आजच्या स्पर्धात्मक युगात प्रत्येकाला काय तेवढेच काम नाही. १४ एप्रिल १९९१ साली महू येथे लष्कर छावणीत भीमरावाचा जन्म झाला. त्यांनी कोणत्या साली कोणकोणते ग्रंथ लिहिले? केव्हा प्रकाशित झाले. अशी इ. माहिती संकलन करून ती वाचकांसमोर जिवनपट या नावे ठेवू शकतो. आदर्श महापुरूषांचा जीवनपट तळागाळातील लोकांना जेव्हा ज्ञात होईल तेव्हा तोही चांगला उत्कृष्ट वाचक बनू शकेल. अन्यायाविरूद्ध लढा देईल. साहित्याचा वाचक बनून खरा ग्रंथवेडा बनेल. आणि मग बाबांना हवी असलेली समता या देशात तरू लागेल. भगवंताच्या विचारांचा प्रचार-प्रसार होईल.

आयु राहूल बौद्ध यांनी गौतम बुद्ध, महात्मा फुले आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर या महापुरूषांचे जीवनपट संकलन करून ना नफा ना तोटा या दरात सामान्य जनतेपर्यंत पोहचविण्याचा संकल्प हाती घेतला आहे. या पुस्तकात जीवनपट तर आहेच. पण त्याचबरोबर बाबासाहेबांनी लिहिलेली पुस्तके, त्यांचा ग्रंथसंग्रह व त्यांनी स्थापन केलेली विद्यापिठे यांचीही माहिती वाचकांना उपलब्ध होईल. तसेच बौद्ध मुलामुलींची एक हजार नावे दिलेली आहेत. वाचकांना नक्कीच हे पुस्तक आवडेल!

राजरत्न ठोसर

तथागत गौतम बुद्ध यांचा जिवनपट

इ.स. पूर्व		काल घटना
५६३	:	(वैशाखी पौर्णिमा) लुंम्बीनी(नेपाळ) अशोक वनात राणी महामाया प्रसूत झाली
५६३	:	५ व्या दिवशी मुलाचे नामकरण करण्यात आले (नाव सिद्धार्थ असे ठेवण्यात आले)
५६३	:	७ व्या दिवशी राणी महामाया हिचे निधन
५५५	:	८ वर्षानंतर अभ्यासाला सुरूवात
५४७	:	१६ व्या वर्षी यशोधरेशी विवाह
५३४	:	पुत्र रत्नाचा जन्म झाला (राहूल असे नाव ठेवण्यात आले)
५२८	:	धम्मचक्र प्रवर्तन (सारनाथ)
५२७	:	सारीपुत्र व मोग्गलान आणि अडीचशे परिव्रजकांची धम्म दिक्षा व मुलगा राहूल याचा भिख्खू संघात प्रवेश
५२५	:	राजगृह येथे वार्षावास
५२४	:	वैशाली येथे वर्षावास
५१५	:	श्रावस्ती (बलरामपूर उत्तरप्रदेश)
५१४	:	कपिल वस्तू येथे आगमन
५१२	:	राजगृहात आगमन
५०८	:	श्रावस्ती येथे आगमन
ते ४८४		(अनाथपिंडकाचे जेतवन) वैशाली येथे आगमन
४८३	:	वैशाखी पौर्णिमेला कुशीनारा येथे तथागतांचे महापरिनिर्वाण झाले.

सिद्धार्थाचे पूर्वज

पणजोबा : राजा जयसेन

आजोबा : सिंहहनू

वडिल : शुद्धोदन

आई : महामाया

मावशी (सावत्र आई) : महाप्रजापती गौतमी

काका : शुक्लोदन, अभिलोदन व धौतोदन

आत्या : अमिता व प्रमिता

सावत्रभाऊ : नंद (महाप्रजापतीचा मुलगा) सुंदरी नंदा (महाप्रजापतीची मुलगी)

चुलतभाऊ : काका शुक्लोदन यांचे दोन पुत्र , अनुरूद्ध (काका अभिदोतन यांचा पुत्र), महनाम आणि देवदत्त

आईचे वंशज : देवदह - सिद्धार्थाचे आजोळ, अज्जन - सिद्धार्थाचे आजोबा (आईचे वडिल), सुलक्षणा - सिद्धार्थाची आजी (आईची आई)

आवडता सेवक : छन्न

आवडता घोडा : कंठक

पहिले पंचवर्गीय भिख्खू : कौण्डिण्य, वप्प, भद्रिय, अश्वजित आणि महानाम

तथागतंच्या जिवनात पौर्णिमांचे महत्व

वैशाख पौर्णिमा : सिद्धार्थाचा जन्म, विवाह, ज्ञानप्राप्ती व महापरिनिर्वाण

जेष्ठ पौर्णिमा : सुजातास धम्मोपदेश, भल्लीक तपस्यू यांना धम्मदिक्षा, सम्राट अशोकाची कन्या संघमित्रा हिने बोधी वृक्षाची फांदी घेऊन श्रीलंकेस धम्म प्रचार कार्य सुरू केले.

आषाढ पौर्णिमा : महामायास गर्भ धारणा, गौतमाचा गृहत्याग, सारनाथला धम्मप्रवचन आणि वर्षावास

श्रावण पौर्णिमा : पहिली धम्मपरिषद, अंगुलीमाला शरण आला

भाद्रपद पौर्णिमा : अजातशत्रूची भेट

आश्विन पौर्णिमा : वर्षावास समाप्ती

कार्तिक पौर्णिमा : सारिपुत्राचे परिनिर्वाण

मार्गशीर्ष पौर्णिमा : नालागिरी हत्तीवर विजय

पौष पौर्णिमा : राजा बिंबिसारची धम्मदिक्षा

माघ पौर्णिमा : स्वत:च्या महापरिनिर्वाणाची घोषणा

फाल्गून पौर्णिमा : राहूल, नंदास धम्मदिक्षा

चैत्र पौर्णिमा : सुजाताने भोजन (खिर) दान केल

महात्मा जोतिराव फुले यांचा जिवनपट

११ एप्रिल १८२७	:	जन्म
इ.स. १८३४-३८	:	पंजोबांच्या शाळेत मराठी शिक्षण प्राथमिक शाळेचा काळ
१८४०	:	सावित्रीमाई यांच्याशी विवाह (१३ व्या वर्षी)
१८४१-४७	:	लहुजी यांच्याकडून तालीम आणि क्रांतिकारक विचार
१८४८	:	ब्राम्हणाच्या लग्नाच्या मिरवणूकित अपमान
१ जानेवारी १८४८	:	शुद्रतिशुद्रांसाठी पुण्यात भिडेवाड्यात मुलींची पहिली शाळा
१८४९	:	अस्पृश्यांना शिक्षण देण्याची कल्पना वडिलांना आवडली नाही त्यामळे पत्नीसह गृहत्याग
३ जुलै १८५१	:	पुण्यातील बुधवार पेठेत पहिली शाळा सुरू केली
१७ सप्टेंबर १८५१	:	पुण्यात रास्ता पेठेत दुसरी शाळा सुरू केली
१५ मार्च १८५२	:	पुण्यातील वेताळपेठेत तिसरी शाळा सुरू केली
१८५४	:	स्कॉटिश मिशनरी शाळेत अर्ध वेळ नौकरी
१८५५	:	तृतीय रत्न नाटकाचे लेखन
१८५५	:	रात्रीच्या शाळेची स्थापना
१८५६	:	मारेकऱ्यांकडून हत्येचा प्रयत्न
१८५८	:	शाळांच्या व्यवस्थापक मंडळातून निवृत्ती
८ मार्च १८६०	:	विधवा पुनर्विवाहास सहाय्य
१८६३	:	बालहत्या प्रतिबंध गृह सुरू केले
१८६४	:	पुण्यामध्ये पहिला विधवा पुर्नविवाह घडवून आणला.
१८६८	:	वडिल गोविंदराव यांचे निधन
१८६८	:	घराची विहिर अस्पृश्यांसाठी खुली केली
जून १८६९	:	छत्रपती शिवाजी राजे भोसले यांचा पोवाडा लिहिला

१८६९ : ब्राम्हणाचे कसब हे पुस्तक लिहिले

१ जून १८७३ : गुलामगिरी हे पुस्तक लिहिले

२४ सप्टेंबर १८७३ : सत्यशोधक समाजाची स्थापना

२४ सप्टेंबर १८७६ : सत्यशोधक समाजाच्या तिसऱ्या वार्षिक समारंभाची हकिकत यांचे प्रकाशन

२० मार्च १८७७ : पुणे सत्यशोधक समाजाचा रिपोर्ट

१७ मे १८७७ : दुष्काळ विषयक विनंती पत्र

१८ जुलै १८८० : दारूची दुकाने उघडण्यास परवानगी देऊ नये असे पत्र

१८७६-८९ : पुणे नगर पालिकेचे सदस्यत्व (५ वर्षे)

१८ जुलै १८८१ : "शेतकऱ्याचा असूड" हे पुस्तक लिहिले

१९ ऑक्टोंबर १८८२ : हंटर शिक्षण आयोगापुढे १२ वर्षाखालील मुलामुलींना प्राथमिक शिक्षण मोफत करावे असे निवेदन सादर केले

११ जून १८८५ : मराठी ग्रंथकार सभेस पत्र

११ जून १८८५ : सत्सार पुस्तकाचे प्रकाशन

२९ जून १८८६ : ग्रामजोश्यांच्या हक्कासंबंधी कोर्टाचा निर्णय (जुन्नर)

१ ०जुले १८८७ : मृत्यूपत्र तयार केले

२५ जुलै १८८७ : मृत्यूपत्राची सरकारी नोदणी केली

११ मार्च १८८८ : महात्मा ही पदवी अर्पण करून जनतेने सत्कार केला.

२८ नोव्हेंबर १८९० : पुणे येथे निधन झाले.

जोतिरावांचे नातलग

आजोबा	:	शेटिबा
वडिल	:	गोविंदराव
आई	:	चिमणाबाई
पत्नी	:	सावित्रीमाई
चुलते	:	राणोजी, कृष्णा
मुलगा	:	यशवंत (दत्तक)
भाऊ	:	राजाराम
सासऱ्याचे नाव	:	खंडोजी नवसे
वाचवलेली बाई	:	काशीबाई (यशवंतची आई)
व्यवसाय	:	फुले विकणे (माळी)
पहिली विद्यार्थीनी	:	सावित्री
अभ्यासाची पाटी	:	जमिन
लेखणी (पेन्सिल)	:	काडी (कलकीची)
मावसबहिण	:	सगुणाबाई
मित्र	:	उस्मान शेख, सदाशिव गोवंडे

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा जिवनपट

१४ एप्रिल १८९१	:	महू (सैनिक छावणी) मध्यप्रदेश येथे जन्म
१९०७	:	मॅट्रिक परिक्षा पास
१९०७	:	रमाबाई यांच्याशी विवाह
१९१०	:	इंटरमिडीयट परीक्षा उत्तीर्ण
१९१२	:	बी.ए. परिक्षा उत्तीर्ण
१९१२	:	पुत्र यशवंत यांचा जन्म
२ फेब्रु १९१३	:	वडिल सुभेदार रामजी आंबेडकर यांचे निधन
१ जून १९१३	:	सयाजीराव गायकवाड यांनी विदेशात अध्ययनासाठी शिष्यवृती बहाल केली
१९१३	:	उच्च शिक्षणाकरिता न्यूयॉर्क, अमेरिका येथे रवाना
१९१५	:	एशियन्ट इंडिया कॉमर्स या प्रबंधावर एम. ए. ची उपाधी बहाल
जून १९१६	:	नॅशनल डिविडंड ऑफ इंडिया ए हिस्टॅरिक अॅंड अनालिटीकल स्टडी प्रबंध कोलंबिया विद्यापीठाद्वारे स्विकृत
१९१६	:	कास्ट इन इंडिया, देअर मेकॅनिझम जेनिसीस अॅंड डेव्हलपमेंट या निबंधाचे वाचन
१९१६	:	पी.एच.डी. ची पदवी बहाल
१८ नोव्हे १९१८	:	सीडेनहॅम कॉलेजमध्ये अर्थशास्त्राचे प्रोफेसर म्हणून नियुक्ती
३१ जाने १९२०	:	राजश्री शाहू महाराज यांच्या सहाय्याने मुकनायक पाक्षिकाचा पहिला अंक प्रकाशित
१ मार्च १९२०	:	मानगांव (कोल्हापूर) येथे बहिष्कृत परिषदेचे अध्यक्ष
१ मे १९२०	:	अखिल भारतीय बहिष्कृत परिषद, नागपूर
१९२२	:	बॅरिस्टरची परिक्षा पास
१९२३	:	डॉक्टर ऑफ सायन्सची पदवी प्राप्त

२० जुलै १९२४	:	बहिष्कृत हितकारणी सभेची स्थापना
जुलै १९२६	:	राजरत्न या मुलाचे निधन
१९ मार्च १९२७	:	कुलाबा जिल्हा बहिष्कृत परिषद, महाड
३ एप्रिल १९२७	:	बहिष्कृत भारत पाक्षिकाचे प्रकाशन
१९२७	:	मुंबई विधिमंडळात सदस्य म्हणून निवड
४ सप्टेंबर १९२७	:	समाज समता संघाची स्थापना
१२ नोव्हेंबर १९२७	:	बंधु बाळाराम आंबेडकर यांचे निधन
१३ नोव्हेंबर १९२७	:	अमरावती येथे अंबादेवी सत्याग्रह
२५ डिसेंबर १९२७	:	महाडचा सत्याग्रह आणि मनुस्मृतीचे दहन
जून १९२८	:	मुंबई येथे सरकारी विधी महाविद्यालयात प्राध्यापक
२९ जून १९२८	:	समता पाक्षिकाचा आरंभ
२३ ऑक्टोंबर १९२८	:	सायमन कमिशनपुढे साक्ष
१९२९	:	अस्पृश्यांसाठी ३३ टक्के आरक्षण ठेवण्याबाबत मुंबई विधीमंडळात भाषण
३ मार्च १९३०	:	काळाराम मंदिर नाशिक सत्याग्रह आरंभ
२ ऑक्टो १९३०	:	लंडन येथे गोलमेज परिषदेसाठी रवाना
नोव्हे १९३०	:	गोलमेज परिषदेत अस्पृश्यांची बाजू ठामपणे मांडली
२४ नोव्हे १९३०	:	जनता पाक्षिकाचा आरंभ
१४ ऑगस्ट १९३१	:	मनिभवन मुंबई येथे गांधीजी सोबत पहिली भेट
८ ऑक्टो. १९३१	:	अल्पसंख्यांकाच्या प्रश्नाबाबत गांधीजीच्या विरोधाला गोलमेज परिषदेत विरोध
२६ नोव्हें. १९३१	:	गांधी-आंबेडकर-पंचम जॉर्ज ह्यांची भेट
२४ सप्टेंबर १९३२	:	पुणे करारावर सही
२७ मे १९३५	:	पत्नी रमा (रामू) यांचे निधन
२ जून १९३५	:	मुंबई विधी महाविद्यालयाच्या प्राचार्य पदावर नियुक्ती
१३ ऑक्टो. १९३५	:	येवला, हिंदू म्हणून जन्माला आलो पण हिंदू म्हणून मरणार नाही. धर्मांतराची घोषणा
मे १९३६	:	"जातीप्रथेचे निर्मूलन" भाषण प्रकाशित

३१ मे १९३६	:	"मुक्ती कोण पथे" विख्यात भाषण, मुंबई
१५ ऑगस्ट १९३६	:	स्वतंत्र मजूर पक्षाची स्थापना
१७ फेब्रु १९३७	:	मुंबई असेम्बली निवडणूकित विजय
१७ सप्टें. १९३७	:	कोकणातील खाती प्रथा नष्ट करण्याकरिता मुंबई विधीमंडळात बिल मांडले
४ जाने १९३८	:	पंढरपूर, मातंग परिषदेतर्फे मानपत्र अर्पण
१२ व १३फेब्रु.१९३८	:	मनमाड येथे अस्पृश्य रेल्वे कामगार परिषद
४ मे १९३८	:	मुंबई विधीमहाविद्यालयाच्या प्राचार्य पदाचा राजीनामा
सप्टेंबर १९३८	:	औद्योगिक कलहाचे विधेयक मुंबई विधी मंडळात मांडले
७ नोव्हें. १९३९	:	स्वतंत्र मजूर पक्षातर्फे सत्याग्रह
जाने १९३९	:	महाड शेतकरी परिषदेचे अध्यक्षपद - कॉंग्रेसच्या शेतकरी विरोधी धोरणावर टीका
२२ जून १९४०	:	मुंबई, सुभासचंद्र बोस यांच्या समवेत भेट
१९४०	:	थॉट्स ऑन पाकिस्तान ग्रंथाचे प्रकाशन
१९४२	:	अखिल भारतीय शेड्यूल कास्ट फेडरेशनची स्थापना
१९ जुलै १९४२	:	भारतीय दलित वर्ग परिषद, नागपूर येथे हजर
१९४२	:	मजुर मंत्री म्हणून निवड
१९ जाने १९४३	:	पुणे येथे विख्यात भाषण "रानडे, गांधी आणि जीना"
जून १९४५	:	"कांग्रेस आणि गांधीनी अस्पृश्यांप्रती काय केले" हा ग्रंथ प्रकाशित
२० जून १९४६	:	"शूद्र पुर्वी कोण होते" हा ग्रंथ प्रकशित
ऑगस्ट १९४७	:	संविधान मसुदा समितीच्या अध्यक्षपदावर निवड
१५ एप्रिल १९४८	:	शारदा कबीर हिच्यासोबत विवाह
८ ऑक्टों. १९४८	:	"दि अनटचेबल्स"हा ग्रंथ प्रकाशित
सप्टें. १९४८	:	संघ सरसंचालक माधवराव गोवळकर यांच्यासोबत भेट
४ नोव्हें. १९४८	:	घटनेचा मसुदा, घटना समितीसमोर ठेवला
२५ नोव्हें. १९४९	:	घटना समितीत देशभक्तीने ओथंबलेले समारोपीय भाषण
१६ नोव्हें. १९४९	:	घटना समितीने घटना स्वीकार केली

मे १९५०	:	"बुद्ध आणि त्यांच्या धम्माचे भवितव्य" लेख महाबोधी संस्थेच्या मासिकात प्रकाशित
२५ मे १९५०	:	कोलंबोत विश्वबौद्ध परिषदेत उपस्थित
१९ जून १९५०	:	औरंगाबाद येथे मिलींद महाविद्यालयाची स्थापना
मे १९५१	:	लोकप्रतिनिधीत्व विधेयक लोकसभेपुढे मांडले
सप्टें. १९५१	:	"हिंदू स्त्रियांची उन्नती आणि अवनती" हा लेख महाबोधी मासिकामध्ये प्रकाशित
२७ सप्टेंबर १९५१	:	हिंदू कोड बील व मागासवर्गी यांच्या आरक्षणासंदर्भात राजीनामा
२४ ऑक्टो. १९५१	:	सकाळी ७.०० वा. बाबासाहेबांनी भ. बुद्ध आणि त्यांचा धम्म लिहायला सुरूवात केली.
जाने १९५२	:	प्रथम सार्वतत्क निवडणूकीमध्ये पराभूत
मार्च १९५२	:	राज्यसभेसाठी निवड
५ जून १९५२	:	कोलंबिया विद्यापिठातर्फे डॉ. ऑफ लॉ ही पदवी अर्पण
१२ जानेवारी १९५३	:	हैद्राबाद उस्नानिया विद्यापिठातर्फे डॉ. ऑफ लिटरेचर ही पदवी अर्पण
३० जानेवारी १९५४	:	महात्मा फुले बोलपट चित्रपटाच्या मुहूर्त समारंभास उपस्थित
१८ मे १९५४	:	दि बुद्धिस्ट ऑफ इंडियाची स्थापना
३ ऑक्टों. १९५४	:	"आकाशवाणीवर माझे वैयक्तिक तत्वज्ञान " या विषयावर भाषण
२८ ऑक्टों. १९५४	:	माझे आयुष्य तीन गुरूंनी आणि तीन उपास्थ दैवतांनी घडविले
डिसें १९५४	:	रंगून, तिसऱ्या जागतीक बौद्ध परिषदेला उपस्थित
४ मे १९५५	:	दि बुद्धिस्ट सोसायटी ऑफ इंडियाचे रजिस्टेशन
२४ मे १९५६	:	नरेपार्क येथे ऑक्टोंबर महिन्यात मी बौद्ध धम्माची दिक्षा घेईल अशी घोषणा
१४ ऑक्टोंबर १९५६	:	नागपूर येथे पाच लाख अनुयायांसह बौद्ध धम्माचा दिक्षा घेतली
१५ ऑक्टोंबर १९५६	:	बौद्ध धम्म का स्विकारला या विषयी सकाळी अभूतपुर्व भाषण व नागपूर म्युनिसीपालटी तर्फे संध्याकाळी मानपत्र अर्पण
१६ ऑक्टोंबर १९५६	:	चंद्रपूर येथे २ लाख अस्पृश्य बंधूंना दिक्षा दिली
२० नोव्हें. १९५६	:	काठमांडू नेपाळ येथे जागतिक परिषदेत बुद्ध की कार्ल मार्क्स हे भाषण दिले
६ डिसेंबर १९५६	:	दिल्ली येथे त्यांच्या निवासस्थानी महापरिनिर्वाण

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर लिखित ग्रंथ

१९१६ कास्ट इन इंडिया

१९१६ दी नॅशनल डिवीड आफ इंडिया

१९१७ स्मॉल हाण्डिंग्ज इन इंडिया अँड देअर रेमिडीज

१९२३ प्रॉबेल ऑफ रूपी

१९२५ दि इव्हॉलुशन ऑफ प्रोव्हिन्शन फायनान्स इन ब्रिटिश इंडिया

१९२८ वतन बिल

१९२६ ॲनिहिलेशन ऑफ कास्ट

१९३९ फेडरेशन व्हर्सेस फ्रिडम

१९४० पाकिस्तान आर दि पार्टीशन ऑफ इंडिया

१९४० इंडियन पॉलिटिक्स "व्हट इज व्हाज"

१९४३ मि. गांधी अँड हॅमॉन्सिपेशन ऑफ इंडिया

१९४३ रानडे, गांधी ॲण्ड जीना

१९४३ लेबल अँड पार्लमेंटरी डेमोक्रेसी

१९४५ कम्युनल डेडलॉक अँड अ वे सॉल्ट इट

१९४७ स्टेट अँड मायनॉरिटीज व्हाट आर देअर राईट ऑफ हाऊ टू सेक्युलर देम दि फ्रि कॉन्सीटीट्युशन ऑफ इंडिया

१९४७ हिस्टरी ऑफ इंडिया इंडियन करन्सी अँड बँकिंग व्हॉल्युम ?

१९४७ बुद्ध पुजा पाठ

१९४८ महाराष्ट इज अ लॅग्वेजिक प्राव्हिन्स

१९५० भारतीय राज्यघटना

१९५० मार्किझम व्हर्सेस बुद्धिझम

१९५० बुद्ध अँड दी फ्युचर ऑफ हिज रिलीजन

१९५१ मेनिफस्टो शेडयुल्स कास्ट फेडरेशन

१९५२ लिन्शिवास्टिक स्टेटस नीड फॉर चेनस अँड बॅलन्सेस

१९५५ थॉट्स ऑन लिन्शिवस्टिक स्टेटस

..... भगवान बुद्ध आणि त्यांचा धम्म

..... बुद्ध पुजा पाठ

..... रिडल्स ऑफ हिंदूझम

..... प्रॉब्लेम ऑफ दि अनटचेबल्स

..... रिव्हेल्युशन अँड काऊंटर रिव्हेल्युशन इन अॅशन्ड इंडिया

..... मॅन अँड हिज प्लेस इन हिस्टी दी हिंदूज

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी चालविलेली साप्ताहिके

१९२० - मूकनायक

१९२७ - बहिष्कृत भारत

१९३१ - जनता

१९५५ - प्रबुद्ध भारत

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी स्थापन केलेली महाविद्यालये

सिद्धार्थ ऑफ लॉ - फोर्ट मुंबई

सिद्धार्थ कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय - फोर्ट मुंबई

सिद्धार्थ वाणिज्य महाविद्यालय - मुंबई

मिलिंद कॉलेज ऑफ आर्टस नागसेनवन - औरंगाबाद

मिलिंद कॉलेज ऑफ सायन्स नागसेनवन - औरंगाबाद

मिलिंद कॉलेज ऑफ लॉ नागसेनवन - औरंगाबाद

पी.ई.एस कॉलेज ऑफ एज्युकेशन नागसेनवन - औरंगाबाद

पीपल्स कॉलेज ऑफ आर्टस अँड कॉमर्स - नांदेड

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर नावाची महाविद्यालये

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर लॉ कॉलेज मुंबई

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर वाणिज्य महाविद्यालय , वडाळा, मुंबई

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कॉलेज ऑफ आर्टस, कॉमर्स

नागसेनवन औरंगाबाद

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कला, विज्ञान व वाणिज्य , महाविद्यालय, महाड

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कला व वाणिज्य महाविद्यालय, पुणे

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर वाणिज्य महाविद्यालय नानापेठ, पुणे

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर वाणिज्य महाविद्यालय, नांदेड

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालय दिक्षाभूमी, नागपूर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कॉलेज ऑफ लॉ, नागपूर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आर्टस अँड कॉमर्स कॉलेज, चंद्रपूर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आर्टस अँड कॉमर्स कॉलेज, ब्रम्हपुरी

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आर्टस अँड कॉमर्स कॉलेज, अमरावती

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कॉमर्स मेमोरिअल लॉ ,कॉलेज देवपूर धुळे

बौद्ध मुलांची नावे

अंकुर, अंकुश, अमित, अनुप, अजित, अरविंद, अक्षय, आश्रय, आमोद, अनिल, अमोल, अग्निकिर्ती, अग्निरत्न, अग्निप्रिय, अग्निसेन, अग्निभास्कर, अग्निवीर, अग्निशूर, अग्निचंद्र, अग्निभूषण, अग्निबंधू, अग्निस्वरूप, अग्निशिल, अग्निपाळ, अग्निप्रकाश, अग्निसागर, अग्निदेव, अग्निगाथा, अजयदत्त, अजयचंद्र, अजयभद्र, अजयवध, अजयमित्र, अजयस्वरूप , अजयशिल, अजयसागर, अजयप्रकाश, अजयरत्न, अजयप्रिय, अजयदेव, अजयशूर, अजयंद्र, अजातशर, अजातरत्न, अजातचंद्र, अजातकिर्ती, अजातवीर, अजातप्रिय, अजातसेन, अजातकुमार, अजीतालोक, अजीतान्द, अमिताभ, अजितेंद्र, अमितरत्न, अजितशिल, अजितमित्र, अजितबंधू, अजितभद्, अजितकिर्ती, अजितप्रकाश, अजितप्रताप, अजितसेन, अतुल, अतुलाकार, अतुलेश, अतुलेंद्र, अतुलमित्र, अतुलरत्न, अतुलदत्त, अतुलप्रकाश, अतुलभद्र, अतुलसागर, अतुलबंधू, अतुलप्रिय, अतुलादन, अतुलणार, अतुलकुमार, अतुललोक, अतुलप्रताप, अनंत, अनंताभ, अनंतभद्र, अनंतकुमार, अनंतपाल, अनंतलोक, अनंतदत्त, अनंतप्रकाश, अनंतप्रताप, अनंतशिय, अनंतबंधू, अनंतभूषण, अभय, अभयबंधु, अभयसागर, अभयनंद, अभयप्रल्हाद, अभयप्रताप, अभयभूषण, अमररत्न, अमरभास्कर, अमरशिल, अमरभास्कर, अमरशिल, अमरपाल, अमरप्रताप, अमरनाथ, अमरभद्र, अमरशेख, अमृतानंद, अमृतेय, अमृतरत्न, अमृतभूषण, अमृतशिल, अमृतपाल, अमृतभद्र, अमृतप्रिय, अमृतसेन, अरूण, अरूणणेंद्र, अरूणचंद्र, अरूणभद्र, अरूणशिल, अरूणकार, अरूणमित्र, अरूणपात्र, अरूणेश, अरूणरत्न, अरूणबंधू, अरूणप्रिय, अरूणशेखर, अरूणसागर, अरूणदत्त, अरूणभूषण, अरूणालंकार, अरूणनायक, अरूणफुलार, अरूणदेव, अश्वभद्र, अश्वेंद्र, अश्वघोष, अश्वशील

आनंदसागर, आनंदशील, आनंदप्रिय, आनंदप्रकाश, आनंदलाभ, आदिप्रिय, आदिकिर्ती, आदिप्रकाश, आदित्याकुमार, आदिमित्र, आदिबंधू, आद्रप्रताप, आन्दुरत्न, आशूतोष, आदित्यवीर, अश्वरत्न, आर्यभद्र, अभंगबंधू, आर्यन, आर्ददेव, आर्दरत्न, अश्वालोन, आयुंजीत, असंजकुमार, आदमित्र, अर्वेन्दु, उग्रसेन, उदयभद्र, उदयकिर्ती, उदयशेखर, उदयन, उदयप्रताप, उदयचंन्द, उदयभूषण, उदयबंधू, उदयसागर, उदयमित्र, उदयभाव, उदयभानु, उपनिष्प, उपान्द, महर्षिकुमार, महर्षिदत्त, महर्षिराज, महर्षिमित्र, महर्षिपुत्र, महर्षिज्ञान, महर्षिपाल, महर्षिकपिल, महर्षिशेखर, महर्षिन्द

कपिलरत्न, कणाव, कणाद, कणादमित्र, कणादरत्न, कणादभूषण, कणादप्रिय, कणादकिर्ती, कणादलोक, कणादावन, कणादस्वरूप, कणादप्रसाद, कमलेश, कमलदेव, कमलायन, कमलगार, कमलानंद, कमलाभ, कमलकुमार, कमलकिर्ती, कमलेंद्र, कमलदत्त, कमलप्रसाद, कमलप्रिय, कमलबंधू, कमलभद्र, कमलभूषण, कमलमित्र, कमलबिल, कमलनयन, कमललोयन, कमलभान, कमलपाल, करूणाशील, करूणाभास्कर, करूणावदन, करूणाभव, करूणाप्रसाद, करूणासूर्य, करूणाचंद्र, करूणेंद्र, करूणारत्न, करूणाकाय, कांतिरत्न, कांतिन्द्र, कांतिकुमार, कांतिदत्त, काश्यप, किरण, कुंदन, केतन, कात्यायन, कपिल, किशोर, कनिक, कुलदिप, कुणाल, कांतिपाल, कांतिप्रताप, कांतिवीर, कांतिसागर, कांतिभास्कर, कांत्यायनरत्न, किर्तीकुमार, किर्तीचंद्र, किर्तीनाथ, किर्तीदेव, किर्तीपति, किर्तीप्रकाश, किर्तीधवन,

किर्तीप्रिय, किर्तीभूषण, किर्तीरत्न, किर्तीवर्धन, किर्तीशेखर, कुमाररत्न, कुमारदेव, कुमारगुप्त, कुमारजीव, कुमारभद्र, कुलप्रकाश, कुलप्रताप, कुलवर्धन, कुलभूषण, कुलबंधू, कुलभास्कर, कुलमित्र, कुलप्रिय, कुलशूर, कुलवीर, कृतवर्धन, कृतवीर्य, कृतराज, क्षमापाल, क्षमारत्न, क्षमाचंद्र, क्षमाशील , क्षमाप्रकाश, क्षमाषण, क्षमारत्न, क्षमाशिखर, क्षमामित्र, क्षमाशर, क्षमावीर, क्षेयानंद, क्षेमनाथ, क्षेमभूषण, क्षेमरत्न, क्षेमपाल, क्षेमशी, गणचंद्र, गणरत्न, गणेंद्र, गणप्रेम, गणबंधू, गणभूषण, गणनायक, गणराज, गुणकार, गुणसागर, गुणप्रिय, गुणेंद्र, गुणमध्द, गुणदत्त, गुणपति, गुणनाथ, गुणभुषण, गौतम, गौतमाय, गौतमयन, गौतमरत्न, गौतमभद्र, गौतमकिर्ती, गौतममी, गौतमबंधू, गौतमदेव, गौतमशील, गौतमानंद, गौतमलोक, चक्रधर, चक्रपाल, चन्द्रपाल, चंद्रदेव, चित्रगुप्त, चित्रबंध, चित्राकार, जगदीश, जयकुमार, जयतानंद, जगवर्धन, जयरत्न, जयदेव, जयभीम, जयन्त, जयप्रेम, जयेश, जयदत्त, जयबोध, जयदिप, जयभद्र, जयपाल, जयवंत, जयशेखर, जयसूर्य, जितेंद्र, जिनेश, जिवप्रिय, जिवनरत्न, जिवनशील, ज्योतिख, ज्योतकुमार, ज्योतीरत्न, ज्ञानलोक, ज्ञानलय, ज्ञानकर, ज्ञानदिप, ज्ञानसूर्य, ज्ञानेश, ज्ञानदेव, ज्ञाननाथ, ज्ञानरत्न, ज्ञानराज, तारानाथ, त्रिरत्नपाल, त्रिरत्नप्रीय, दयाक्षील, दयाभद्र, दयारत्न, दयावीर, दानपाल, दिवाकर, दिवाबंधू, दिनेश, दिनेशरत्न, दिनदेव, देवानंद, देवराज, देवेंद्र, देवरत्न, देवभूषण, देवदत्त, धर्मपाल, धर्मदत्त, धर्मनंद, धर्मलोक, धर्मदेव, धर्मनाथ, धर्मरत्न, धर्मशील, धर्मसागर, धर्मराज, धर्मदाय, ध्वानयन, ध्वानकर, ध्वानाथ, ध्वानलोक, नदसेन, नरसागर, नागानाथ, नागरत्न, नागदेव, नागवीर, नितीरत्न, नितीशेखर, नितीसागर, पद्माकर, पद्मकुमार, परमार्चरत्न, परमार्चशील, परमरत्न, परमक्षति, पुरूषत्तम, पुष्पशील

बलरत्न, बुद्धगुप्त, बुद्धवान, बुद्धनंद, बुद्धशीम, बुद्धशील, बुद्धरत्न, बुद्धयश, बुद्धप्रकाश, बुद्धदत्त, बोधीधर्म , बोधीकय, बोधीप्रभ, बोधीप्रभा बोधीनंद, बोधीरत्न, भारतेंद्र, भारतभूषण,भीमायन,भीमराव, भीमेश, भीमानंद, भीमसेन, भूदेव, भुरत्न, भीवन, महीपाल, मिलींद, यशोधन, रत्नपाल, रत्नाकर, रत्नानंद, राहूल, रजपाल, राष्ट्रपाल, राजबंधू, राहूलमित्र, लोकेश, लोकानंद, वसंत, वसुदत्त, वासवदत्त, विद्यारत्न, विद्याशील, विजयारत्न, विनीतपाल, विभूती, विश्वपाल, विश्वरत्न, विवेकानंद, विरेंद्र, विररत्न, विरपाल, वैशम्पायन, शासुत, शांतीरत्न, शीलचंद्र, शीलानंद, निलेश्वर, शिलेंद्र, संघशील, संघदेव, संघरत्न, संघशरण, संजय, समुद्रगुप्त, सिद्धार्थ, सुमंगल, सुबोधी, सुमेंद्र, सुरेश, सुशील, सुशीलरत्न, हर्षरत्न, हेमचंद्र, दीपायन, रमन, विप्रदास, पुष्यायत, परमार्थ, प्रज्ञारक्षित, शालभद्र, मालकशी, कुमारजीव, कनकश्री, अमरसिंह, रत्नव्रज, अर्यसुर्य, अतिश, वसुबंधू, जिवयश, विश्ववसू, अंगिर, अतिदेव, शाल्वराज, सांस्कृती, बालबंधू, बालदेव, शशांक, सत्यदेव, प्रथोत

करूणकश्यप, दैपायन, उष्हकुमार, सुपाकर, सुशमाल, भरतवण, दुर्वास, निधीकर, गंभीर, गिरीश, गुणवंत, चित्तरंजन, चंदन, चंतन, चंद्रकांत, चैतन्य, चंदू, दिपक, दिलीप, धिरज, धनराज, धीरेन्द्र, धनंजय, नंद, नागेश, निर्भय, नवीन, नागसेन, नकुल, नवनीत, पंकज, प्रशांत, प्रवीन, परेश, पवन, प्रकाश, पराग प्रितम, प्रदीप, प्रदयुम्त, प्राण, प्रभाकर, प्रेमानंद, भास्कर, महेंद्र मनोज, मधू, मधुकर, मुकुंद, मैत्रेय, मनोहर, मोहन, यशपाल, रवी, रवींद्र, राजू, राजन, रविराज, राजरत्न, राजेंद्र, राजेश, राजीव, रत्नाकर, राकेश, रणजीत, विजय, विनोद, विक्रांत, विवेक, विशाल, विश्वास, शरद, शिरीश, शिशिर, शुद्धोदन, शोभित, शाहू, श्रद्धानंद, शशी, शिशुपाल, संजीव, रतन, सरोज, संदीप, सचिन, सुधीर, संग्राम, संदेश, सागर, सज्जन,

संजोग, संतोष, सचिन, सुमित, सिद्धार्थ, सुहास, सुभाष, सुर्यकांत, सुबोध, सदानंद, हर्ष, हेमंत, स्वप्नील, शिवाजी, शहाजी, संभाजी, राजाराम, जीवक, आर्यन, तुकाराम, गोविंदराव, महेंद्र, मनोज.

बौद्ध मुलींची नावे

अरूणा, अर्पणा, अमीता, अहिल्या, अर्चना, अनुजा, अनुला, अंजली, आम्रपाली, अस्मिता, अवंती, अनुपा, अंजना, अलका, आशा, अरूंधती, आरती, इंदू, इंदिरा, करूणा, उर्मिला, उत्पला, उत्तरा, उत्पलवणी, कल्याणी, किरण, कंचनलता, गौतमी, चारूशील, चंद्रा, चंपा, गसप्रिय, जयश्री, ज्योती, तारा, तिस्यरक्षिता, धम्मदिन्न, पठाचारा, पुर्णा, प्रतिभा, पद्मा, प्रज्ञा, नंदना, निर्मला, ममता, माया, यशोधरा, रेखा, राजश्री, रोहिणी, विमला, विजया, विशाखा, शीला, संघमित्रा, सुजाता, सरिता, सुमेधा, हेमलता, अचल, अचलकुमारी, अचलप्रिया, अर्छनप्रिया, अजया, अजयानी, अजयमित्रा, अजयकुमारी, अजयकिशोरी, अंजना, अंजलिप्रिय, अंजलिशीला, अंबिका, अंबपाली, अमला, अलकरत्ना, अलकाकुमारी, अलकादेवी, अलकामित्रा, अशोका, अशोकाराणी, अनिताकुमारी, अनितामित्रा, अमितसुर्या, अमितरत्ना, अरूणायणी, अरूणामित्रा, अणशाहीला, आयुदा, आयुरक्षित, आयुमित्रा, आर्दा, आर्दभद्र, आलोका, आलोकत्ना, शिन्दू, शिन्दूशिल शिन्दूलक्ष्मी, शिन्दूरत्ना, उषा, उषाकुमारी, उषालता, उषासुंदरी, उषाराणी, उषारत्ना, कंचना, कंचनशीला, कंचनमित्रा, कमला, कमलकिशोरी, करूणाप्रिया, करूणरत्ना, करूणप्रभा, कपिला, सुचिता, सावित्री, जिजाइ, वंदना, कपिलरत्न, किरणकुमारी, किरणरत्ना, किरणलता, किर्ती, किर्तीरत्ना, किर्तीशिला, कुलप्रिय, कुलरत्ना, कुसुमलता, कुसुमचंद्रा, विजयारत्ना, विद्याशिला, विद्यारत्ना, शशी, शशीप्रभा, शशीकला, शशीरत्ना, शीलप्रिया, शीलरत्ना, शोभा, शोभारत्ना, संघमित्रा, सविता, सविताकुमारी, सई, सुकुमारी, सुधमी, सुधा, सुनयना, सुनिता, सुनंदा, सुमित्रा, सुरेखा, सुलोचना, सुशीला, स्वर्णा, स्वर्णकुमारी, स्वर्णशील, स्वर्णलता, हर्षकुमारी, निलवर्णा, रूपनंदा, मलिका, मिनाक्षी, विना, ममराक्षि, निला, निलवर्णा, सुप्रभा, सुलसा, प्रतिमा, कल्पना, कविता, कस्तुरी, कमलिनी, कुंदा, कामाक्षी, कौमुदी, कुमूदिनी, गुलाब, गुणवंती, गौतमी, खेमा, चंदा, चंद्रिका, चित्रा, छाया, जया, जयंती, जितू, जोत्स्ना, तृप्ती, तारा, दया, दिपा, दिप्ती, दिशा, दर्शना, नंदिनी, नलिनी, नंदा, निशा, नीता, नमिता, नीला, नूतन, नयना, प्रेरणा, पल्लवी, नीलाक्षी, निशिगंधा, प्रभा, पंकजा, पदि्मनी, प्रतिक्षा, प्रीती, प्रिया, प्रिता, प्रेमा, पुर्णिमा, भद्रा, भारती, भावना, मंदा, ममता, माया, मलती, मनिनी, मंगला, मीना, मिनाक्षी, मीरा, माधुरी, मुक्ता, मंदाकिनी, मनीषा, मेघाटमनुजा, मृणाल, मर्यादा, यसमिनी, ययाती, रमा, रत्ना, रंजना, रंजनी, रूपा, रेखा, रूपाली, राखी, रचना, विमल, विद्या, विशाखा, विभा, विजया, वनिता, वसुंधरा, वैशाली, वर्षा, वीणा, स्वाती, शांती, शितल, शिल्पा, गुणा, स्नेहला, साधना, श्रद्धा, सुधा, सुगंधा, सुमन, स्नेहा, सुमिता, सरोजा, संगिता, सुधीरा, सुप्रिया, स्मीता, सुभद्रा, सोनाली, सुशीला, सुहासिनी, सुरेखा, हिरा, सुनंदा, हेमांगी.

- भवतु सब्ब मंगलं -